

Richard Russo

Mohawk

Vertaald uit het Engels door Kees Mollema

SIGNATUUR

2019

1

De achterdeur van de Mohawk Grill komt uit op een steegje dat grenst aan de middelbare school. Als Harry de grendel wegschuift en de zware deur openzwaait, staat Wild Bill al zenuwachtig te wachten in de donkergrijze ochtendschemer. Er valt niet te zeggen hoe lang hij al heen en weer heeft gelopen, wachtend op het geluid van de grendel, maar hij ziet er vandaag schrikachtiger uit dan normaal. Hij duwt zijn handen diep in zijn zakken en wacht, terwijl Harry hem nieuwsgierig bekijkt en zich afvraagt of Bill de afgelopen nacht in de problemen is geraakt. Waarschijnlijk niet, besluit Harry uiteindelijk. Bill ziet er haveloos uit, zoals gewoonlijk, zonder vouw in zijn zwarte broek, vol lichte vlekken van het stof in de steeg, en met de achterkant van zijn versleten, groengeruite overhemd uit zijn broek, maar er is niets abnormaals aan zijn verschijning. Harry is blij, want hij is laat vanochtend en heeft geen tijd om Wild Bill te fatsoeneren.

Als Harry eindelijk opzijaat, schiet Bill de lunchroom binnen en gaat op de eerste kruk zitten, aan het uiteinde van de formica bar. Harry maakt de zware deur vast aan een haak in de buitenmuur, zodat de leveranciers via de achteringang binnen kunnen komen en de tent wat kan luchten. Er zullen wel wat vliegen binnenkomen, maar die eindigen wel op de vliegenstrips die aan het plafond hangen. Harry gooit de grote ramen aan de voorkant open, waardoor er een koele tocht ontstaat, die Wild Bills dunner wordende haar omhoogblaast. Bill is midden dertig, maar zijn dunne babyhaar valt met

plukken tegelijk uit en hij ziet er net zo oud uit als Harry, die bijna vijftig is.

‘Heb je honger?’ zegt Harry.

Wild Bill knikt en kijkt naar de bakplaat, waarop de boter al spettert. Harry pakt een grote zak met strengen worst en gooit er enkele tientallen op de plaat, totdat die helemaal vol ligt, waarna hij de worsten met zijn spatel uit elkaar duwt en ze in indrukwekkende rijen rangschikt. ‘Het duurt nog wel even,’ waarschuwt hij.

Wild Bill begint wat minder nerveus te worden. De spetterende worsten kalmeren hem en hij kijkt als gehypnotiseerd hoe ze sissen en dansen. Een dikke laag vet druipt langzaam naar de bak aan de rand van de plaat. Als hij kon, zou Wild Bill voorkomen dat het wegliep, want hij houdt van de smaak van worstvet. Soms, als Harry eraan denkt, bakt hij de eieren van Wild Bill erin, voordat hij de plaat schoonmaakt. Maar Bill krijgt alleen eieren als hij geld heeft en dat heeft hij maar zelden. Bill heeft meestal niet meer dan een paar stuivers op zak, maar al tien jaar lang wordt er op de eerste van de maand een envelop bij de Mohawk Grill afgeleverd met daarin een nieuw biljet van tien dollar en een briefje waarop staat: VOOR WILLIAM GAFFNEY. Waar het vandaan komt, is het enige werkelijke mysterie van Harry’s leven. Eerst dacht hij dat het geld afkomstig was van de vader van de jongen, maar dat was voordat hij Rory Gaffney had leren kennen. Harry kent bijna iedereen die Wild Bill kent en is op de een of andere manier tot de conclusie gekomen dat het niet een van hen is. Het geld verschijnt gewoon. Als het op is, trakteert Harry Wild Bill gewoonlijk op koffie en kleverige koffiebroodjes van een dag oud, voordat zijn klanten komen, maar Harry’s gulheid kent grenzen en hij geeft maar zelden eten weg dat niet in de afvalbak zou belanden. Een keer, tijdens de kerst twee jaar geleden, voelde Harry zich nogal gedeprimeerd over het leven in het algemeen, en om die depressie af te schudden had hij een uit-

gebreed ontbijt voor Wild Bill klaargemaakt – sap, eieren, ham, pannenkoeken, zelfgemaakte friet, toast, jam en ahornsiroop – dat Bill naar binnen had geschrokt, dankbaar en met wijd opengesperde ogen, voordat hij alles uitkotste in de steeg. Sinds die keer waakt Harry ervoor om die fout nog eens te maken.

‘Ik wil dat je vanochtend het afval buitenzet,’ zegt Harry, terwijl hij met zijn spatel worsten omdraait.

Wild Bill bekijkt elke worst als een hunkerende hond, die wacht tot er eentje valt.

‘Hoor je me?’

Wild Bill schrikt en kijkt Harry aan.

‘Ik zei dat ik wil dat je vanochtend het afval buitenzet. Dan krijg je wat toast van me.’

‘U?’

‘Ja, nu.’

Wild Bill wil eigenlijk niet weg – hij zit graag naar de worsten te kijken – maar hij glijdt van zijn kruk en loopt naar achteren, waar Harry verschillende vuilniszakken heeft opgestapeld. De vliegen hebben ze al ontdekt en storten zich uitzinnig op het plastic. Wild Bill gooit alle zakken in de afvalcontainer en gaat weer op zijn kruk zitten, net op het moment dat twee goudkleurige sneetjes toast omhoogschieten uit de broodrooster. Harry smeert er een dun laagje boter op, legt ze op een bord en zet dat voor Wild Bill neer. Hij wil eigenlijk vragen of Bill die nacht gevochten heeft, maar besluit dat niet te doen. Als dat het geval was geweest, dan zou het wel te zien zijn, want Bill is niet bepaald een vechtersbaas. Gewoonlijk slaat degene die het gevecht begint Bill een dikke lip en geneert zich dan omdat Bill, in plaats van kwaad te worden, gewoon blijft staan, zijn armen langs zijn lichaam laat hangen en kijkt alsof hij in huilen zal uitbarsten.

‘Je hebt het toch niet aangelegd met een meisje, hè?’

Bill schudt zijn hoofd, maar hij houdt op met kauwen en

kijkt Harry aan, die zich afvraagt of hij misschien liegt, en of hij wel in staat is te liegen.

‘Ik heb je oom beloofd het hem te vertellen als je in de problemen raakt,’ waarschuwt Harry.

Maar Wild Bill is alweer bezig met zijn toast, waarop hij met overdreven concentratie kauwt, alsof hij bang is iets fout te doen. Er klinkt een bons tegen de voordeur van de lunchroom en Harry gaat hem opendoen. De opgerolde *Mohawk Republican* ligt in de ingang en Harry neemt de krant mee, maar niet voordat hij heeft gekeken of zijn nummer gisteren getrokken is. De *Republican* kent zijn lezers en drukt het driecijferige nummer in de linkerbovenhoek van de voorpagina af, boven de openingskop, die vandaag luidt, in vettere letters dan gebruikelijk: LOOIERIJEN KRIJGEN SCHULD VAN ABNORMAAL HOOG AANTAL GEVALLEN VAN KANKER. Harry bekijkt snel de eerste korte alinea, waarin staat dat een wetenschappelijk onderzoek, gehouden in Mohawk County, heeft aangetoond dat mensen die er wonen drie keer meer kans hebben op kanker, leukemie en verschillende andere, ernstige ziektes dan mensen elders in het land. Mensen die in de looierijen of in de leerateliers werken, of dicht bij de Cayugakreek wonen, waarin de looierijen van Morelock, Hunter en Cayuga naar verluidt hun afval hebben gedumpt, lopen tien tot twintig keer meer kans om een van de ziektes te krijgen die op pagina B-6 staan opgesomd. Woordvoerders van de looierijen ontkennen dat er de afgelopen twintig jaar iets is gedumpt en suggereren dat de recente onderzoeksresultaten waarschijnlijk het gevolg zijn van een statistische afwijking.

Harry legt de krant op de bar, voor klanten die de uitslag van de late races op vrijdag willen bekijken. Nu de worsten klaar zijn, schept hij ze van de bakplaat en legt ze in een metalen bak. Zodra de bestellingen binnenkomen, gooit hij ze weer op de plaat om ze op te warmen. Wat de ontbijtklanten niet opeten, gebruikt hij voor de broodjes later op de dag. Hij

weet tot op een paar strengen precies wat nodig is. De lunchroom biedt maar weinig verrassingen en dat stemt hem tevreden. Met zijn lange spatel schraapt hij de plas vet naar de opvangbak, waarna hij plakken spek in rijen op het glimmende oppervlak legt.

‘Hé,’ zegt hij. Wild Bill is druk bezig met zijn duim de kruimels van zijn bordje te vegen. ‘Je drinkt toch niet uit de kreek, hè?’

Wild Bill schudt zijn hoofd.

Harry haalt zijn schouders op. Het was maar een ingeving, maar het zou een hoop verklaren. Harry woonde nog niet in Mohawk toen Wild Bill jong was, maar sommige mensen zeggen dat hij ooit min of meer normaal was. Het spek begint te sputteren. Harry laat een harde boer en veegt zijn handen af aan de schort voor zijn buik. Hij voelt zich zoals hij zich altijd voelt op zaterdagochtend, na een lange nacht vol drank. Hij is regelrecht naar de lunchroom gekomen, zonder te slapen, en de lekkere geur van gebraden vlees doet zijn maag knorren. Maar het is niet zijn maag waarover hij zich zorgen maakt. Hij heeft in de loop van de nacht een of andere vrouw ten huwelijk gevraagd. Als Harry drinkt, is hij niet al te kieskeurig als het op vrouwen aankomt, die hij zonder uitzondering ten huwelijk vraagt. De vrouwen die Harry op vrijdagnacht ontmoet zeggen gewoonlijk ja, waarna Harry op zijn belofte terug moet komen. Het voordeel is dat ze weten dat hij niet van plan is werkelijk te trouwen, dus reageren ze nooit gekwetst. Ze zeggen ja omdat er een kleine kans bestaat van wel, en hun levens worden bepaald door kleine kansen. Ze weten dat Harry geen vrouw nodig heeft en wel iets beters zou kunnen krijgen, als hij dat serieus van plan was. Er is een tijd geweest dat zij ook wel iets beters konden krijgen dan Harry, maar dat was verschillende presidenten geleden. De kalender die boven de bakplaat hangt is van 1966, een jaar over de datum. Wie het ook was die Harry de kalender vorig jaar heeft gegeven, heeft

hem dit jaar geen nieuwe gebracht. De maanden zijn hetzelfde en het kan Harry niets schelen als hij er een paar dagen naast zit.

‘Niet met vrouwen in zee gaan,’ mompelt hij.

‘U?’

‘Wanneer dan ook.’

Harry ziet dat Bills blik op de glazen stolp met kleverige koffiebroodjes van de dag ervoor valt. Hij geeft Bill er eentje en gooit de rest weg. Over een paar minuten komt de bakker. Harry keert de plakken spek.

Aan de andere kant van de muur klinkt het geluid van stampende voeten op een trap, en dat betekent dat het nachtelijke pokerspel op de eerste verdieping is afgelopen. En dat betekent weer dat Harry wat vroege klanten krijgt. Als de voordeur openzwaait en er verschillende mannen binnenkomen, wil Wild Bill ervandoor gaan, maar Harry legt een hand op zijn schouder en duwt hem terug op zijn kruk. Normaal gesproken wil Harry hem niet in de zaak hebben als de betalende klanten eenmaal binnendruppelen, maar hij weet dat deze mannen niet teergevoelig zijn. Op dit moment zijn ze nog amper wakker. Nadat de mannen, die allemaal roodomrande ogen hebben, op krukken aan het midden van de bar zijn gaan zitten, bestellen er twee een uitgebreid ontbijt – ham, biefstuk, eieren, zelfgemaakte friet, toast, koffie – en de twee anderen alleen maar koffie. Harry hoeft niet te vragen wie er gewonnen heeft. John, de advocaat, wint gewoonlijk en houdt zijn winst vast totdat hij naar Las Vegas gaat, meestal zo’n twee keer per jaar. En dan wint Vegas gewoonlijk. Een van de niet-eters haalt een raceformulier tevoorschijn. De andere pakt Harry’s *Mohawk Republican* en slaat die open op de sportpagina. ‘Wat was het nummer gisteren?’ vraagt iemand.

‘Vier-twee-een,’ gromt Harry.

‘Ik heb al drie jaar niet gewonnen met mijn nummer.’

‘Nou en? Ik heb al bijna net zolang niet geneukt.’

‘Ik kan zorgen dat je geneukt wordt, als jij zorgt dat mijn nummer wint,’ zegt John, die de reputatie heeft dat hij goed met de vrouwtjes overweg kan. Hij is de enige die er redelijk fris uitziet na de lange werknacht.

‘Iedereen kan geneukt worden,’ beaamt een ander.

‘Sommigen van ons doen het liever met meiden.’

Een schijngevecht breekt uit. Wild Bill kijkt nogal schrikachtig naar het voorgewende geweld. Een van de mannen knikt hem toe.

‘Oe dang,’ zegt Bill.

‘Ja,’ zegt de man, hij kijkt Harry aan en rolt met zijn ogen. ‘Oe dang.’

‘Oe dang,’ valt de rest bij. ‘Oe dang, Harry?’

‘Kappen nou.’ Harry wenst nu dat hij Bill, die deze kameradschap vrolijk grijnzend ondergaat, ervandoor had laten gaan toen hij dat wilde. Hij wenst soms dat Wild Bill ergens anders naartoe gaat en nooit meer terugkomt. Hij is een lastpost, op z’n minst. Toch bevalt het Harry allerminst als mensen hem uitlachen.

‘Hoe lang duurt het om een paar eieren te bakken?’ wil de advocaat weten. ‘Oe dang precies?’

‘Oe dang?’ spreken de mannen in koor.

De man met de sportpagina leunt achterover op zijn kruk, zodat hij de straat kan zien. ‘Weg bij mijn auto, vet varken.’ Agent Gaffney bekijkt de drie foutgeparkeerde auto’s die langs de stoeprand staan. Een recente verordening heeft het parkeren langs Main Street verboden. ‘Als hij me een bon geeft, dan word ik tijdelijk verminderd toerekeningsvatbaar.’

‘Ik neem je zaak wel op me,’ zegt John tegen hem.

‘Zelfs jij zou die kunnen winnen,’ zegt iemand.

Harry neemt niet eens de moeite om te kijken. Hij kent agent Gaffney en weet ook dat hij geen bonnen schrijft zolang hij niet weet van wie de auto’s zijn. Gaffney drinkt graag koffie

in de lunchroom en hij laat Harry's klanten met rust.

De deur zwaait open en de agent marcheert naar binnen, een grote man, die er zachtaardig uitziet. Zelfs de snotapen die op hun fietsjes over de trottoirs van Main Street crossen zijn niet bang voor hem. Ze rijden op hun achterwiel achter hem langs, terwijl hij bij het verkeerslicht op Four Corners post, en ze zijn verdwenen voordat hij zich kan omdraaien. Alleen agent Gaffney neemt zichzelf serieus. Hij draagt zijn .38 lager op zijn rechterheup dan voorgeschreven. 'Jongens,' zegt hij en hij werpt de mannen een knikje toe, waarna hij een kruk pakt aan het andere uiteinde van de bar.

'Oe dang,' zegt iemand.

Wild Bill reageert weer duidelijk nerveus, zit te wiebelen op zijn kruk en blijft naar de politieagent kijken. Hij voelt zich niet op zijn gemak als hij iemand in uniform ziet, zelfs al is diegene een bekende. Wild Bill heeft niet veel goede ervaringen met mensen in uniform.

'Van wie is die Mercury?' vraagt agent Gaffney. Hij schept twee afgemeten lepeltjes suiker in de kokendhete kop koffie die Harry voor hem neerzet.

'Murphy,' zegt de advocaat en hij prikt in zijn eieren tot ze helemaal geel zijn. 'Hij komt over een minuutje wel naar beneden, als hij tenminste geen zelfmoord pleegt.'

'Je had 'm op z'n minst op een ontbijtje kunnen trakteren,' zegt een van de koffiedrinkers.

'Heb ik aangeboden. Hij zei dat hij geen honger had.'

'Ik hoop dat zijn kinderen ook geen honger hebben. Tenminste niet de komende week.'

'De komende maand.'

'Hij is niet de enige met een scheur in z'n broek,' zegt de andere koffiedrinker, bezorgd dat alle sympathie de afwezige Murphy ten deel zal vallen.

'Ja, maar zag je die blik van hem, toen hij met z'n full house verloor van die handvol azen?'

John grinnikt bij die herinnering, terwijl hij de uitgelopen eieren verslindt. ‘Shit,’ zegt hij waarderend.

Als Wild Bill van zijn kruk glijdt en als een hond na een schrobbering door de achterdeur naar buiten glipt, probeert Harry hem niet tegen te houden. De mannen zien hoe hij vertrekt. De man die de sportpagina las, bekijkt nu de voorpagina van de krant. ‘Hij drinkt vast uit de Cayuga,’ zegt hij. Iedereen lacht, behalve Harry.

‘Wat bedoelt-ie verdomme eigenlijk met dat “oe dang”?’

‘Hij bedoelt “goeiedag”,’ zegt Harry.

‘Hoe weet jij dat?’ vraagt John. ‘Heb je dat opgezocht in het *Woordenboek voor idioten*?’

‘Hij bedoelt “goeiedag”.’

‘Jij kunt hier vast wel licht op werpen, Gaff,’ zegt de advocaat zonder op te kijken van zijn ontbijt. ‘Jij bent immers zijn oom.’

Agent Gaffney wordt vuurrood. Hoewel Wild Bill en hij ongeveer even oud lijken, is hij inderdaad zijn oom. Niet veel mensen in Mohawk kennen de achternaam van Wild Bill, dus hij hoeft maar zelden toe te geven dat ze familie van elkaar zijn. Nu weten ze het allemaal.

‘Ik zie wel wat bekende trekjes, nu je het zegt,’ merkt iemand op.

‘Zeg eens “goeiedag”, Gaff.’

‘Kappen nou!’ buldert Harry, zo hard dat iedereen, de politieagent inclusief, van schrik opveert. Harry’s gezicht, normaal al rood, is nu nog roder en hij zwaait met zijn lange, dunne spatel alsof het een zwaard is. Voor iemand die toevallig zou binnenkomen, ziet Harry er eerder komisch dan bedreigend uit, maar iedereen die verstandig genoeg is en zich binnen het bereik van de spatel bevindt, neemt hem serieus.

Het is de advocaat die de kou uit de lucht haalt. ‘Je bent gisteravond zeker weer getrouwd. Raak je altijd van over de zeik. Ik kan het huwelijk nog voor de lunch ontbonden hebben, tenzij het is geconsumeerd.’

‘Geconsummeerd? Harry?’

Iedereen lacht en Harry laat zijn wapen zakken. Het maakt hem niet uit dat ze met hem dollen, maar hij is nog altijd boos. ‘Het is gewoon een arme gek. Je kunt hem toch ook met rust laten?’

‘Tuurlijk, Harry. Maar voor ’oe dang?’

Als de mannen hebben afgerekend en zijn vertrokken, blijven Harry en agent Gaffney als enigen achter. Het is nog altijd vroeg. De agent leest de voorpagina van de *Republican*, terwijl Harry een bakje met versgesneden frieten op de bakplaat gooit. Hij ziet Wild Bill waarschijnlijk pas maandagochtend weer, en dat is maar beter ook. Harry vraagt zich af waar hij heen gaat, hoe hij zijn dagen en nachten slijt. Tegen de tijd dat de agent de krant weglegt, zijn de frieten al gaar en bruin van onderen, maar verder zien ze er koud en onappetijtelijk uit. De auto’s die voor de lunchroom stonden zijn verdwenen, afgezien van de Mercury.

‘Is die Murphy een klant van je?’

Harry zegt van niet.

Agent Gaffney rekt zijn koffie af en loopt naar buiten. Harry ziet dat hij zich over de motorkap van de Mercury buigt om een bon te schrijven. Harry draait de frieten om en laat zijn blik door zijn lunchroom glijden. Hij heeft maar van weinig spijt als het om zijn leven gaat en begeert al evenmin veel dingen die hij nu niet heeft. De lunchroom is precies goed voor hem. Hij wenst nu dat hij wat roerei voor Wild Bill had gemaakt in het worstvet, maar dat is het enige waar hij spijt van heeft.

2

‘Ik denk dat er helemaal níets zal gebeuren met het huis,’ zei mevrouw Grouse toen haar dochter Anne Oak Street in draaide. De oude vrouw had haar zondagse kleren nog aan, een crèmekleurige jurk met ceintuur, die ze met haar gehandschoende vingers had gladgestreken over haar knieën. Mevrouw Grouse zat niet graag in een auto, dat weigerde ze doorgaans ook, behalve voor kerkbezoek of om bij haar oudere zus Milly langs te gaan, en naar haar waren zij en haar dochter nu op weg.

Anne zette de auto stil langs de straat. ‘Wil je terug naar huis om het nog eens te controleren, moeder?’

‘Waarom dan, liefje?’

‘Ik heb geen idee. Maar als jij eraan twijfelt, laten we dan teruggaan... geen probleem. Anders blijf je je het de hele middag luidkeels afvragen.’

‘Onzin.’

‘Daar ben ik ’t mee eens,’ zei Anne, die de auto weer de straat op draaide.

Een straat verder zei mevrouw Grouse: ‘Ik heb écht alle deuren op slot gedaan.’

‘Ja, moeder.’

Mevrouw Grouse keek niet naar haar dochter. ‘Er is helemaal níets waar jij je druk over hoeft te maken. Maar nu je vader in het ziekenhuis ligt, is het huis wel mijn verantwoordelijkheid.’

Anne wist dat het geen zin had dit gesprek voort te zetten.

De meeste dingen, groot en klein, vielen globaal onder haar moeders verantwoordelijkheid, en mevrouw Grouse nam ze allemaal moedig op haar smalle schouders. De twee vrouwen kibbelden al sinds de aanval eerder die week, waardoor Mather Grouse in het ziekenhuis was beland. Sindsdien hadden ze hem om de beurt gezelschap gehouden, en vochten ze dezelfde subtiele oorlog uit waarin ze al zolang Anne zich kon herinneren waren verwickeld. Het was niet verrassend dat Mather Grouse het gezelschap van zijn kleinzoon Randall leek te prefereren boven dat van een van hen.

‘Randy heeft het nummer...’ waagde mevrouw Grouse, die haar hele leven lang nog nooit een twijfel onuitgesproken had gelaten.

‘Ja, moeder. Alsjeblieft, laten we ophouden ons zorgen te maken.’

‘Waar heb je het over? Ik zei alleen maar...’

‘Ik weet wat je zei. Maar over een paar minuten ben je bij je zus en dan ben je het allemaal vergeten. Dan vergeet je zelfs dat het huis bestaát. Kunnen we dus in de tussentijd genieten van wat rust?’

Milly liep tegen de tachtig en was bijna vijftien jaar ouder dan de moeder van Anne, maar in spirituele zin waren de twee vrouwen als tweelingen. Ze waren niet eens zo dik met elkaar geweest, totdat de vier zussen tussen hen in waren overleden. Sindsdien herschreven de twee vrouwen het verleden totdat ze beiden geloofden dat ze elke dag van hun jeugd in elkaars gezelschap hadden doorgebracht, terwijl ze in werkelijkheid min of meer vreemden voor elkaar waren geweest door het anderhalve decennium dat tussen hun geboortes lag. Maar ze hadden deze beperkende realiteit afgeschud ten fa-veure van gedeelde, levendige herinneringen waaraan geen enkel feit ten grondslag lag. De oude Milly had soms periodes waarin ze mevrouw Grouse verwarde met hun zus Grace, die al meer dan twintig jaar dood was. Gelukkig had mevrouw

Grouse weinig moeite met omschakelen en nam ze vrolijk de identiteit van haar dode zus aan, om de levende maar niet te verontrusten. Anne vond haar moeders zielsverhuizingen op zulke momenten een beetje griezelig, maar ze zei er nooit iets over.

Natuurlijk deelden de zussen ook recente herinneringen, die wel een feitelijke, historische basis hadden. Het was de echtgenoot van Milly geweest die ervoor had gezorgd dat Mather Grouse naar Mohawk was verhuisd, kort nadat hij met Annes moeder was getrouwd. Het stadje leek toen nog gezond en vol leven, hoewel de leerverwerkende industrie al tekenen van een neergang vertoonde, waarvan niemand zich kon voorstellen dat deze permanent zou zijn. Alle looierijen en handschoenenateliers namen mensen aan, in elk geval op seizoencontracten, en Mather Grouse had werk gevonden in hetzelfde atelier waar Milly's echtgenoot in dienst was. Toen alles minder begon te worden, gaf iedereen de Depressie de schuld en zei dat er een nieuwe bloeitijd zou volgen als de economie weer was opgekrabbeld. Toen Pearl Harbor was gebombardeerd, meldde Mather Grouse zich aan bij het leger, vol vertrouwen dat hij terug zou keren naar de baan die hij had opgezegd.

Maar door de oorlog veranderde alles. Om de hoge importheffingen te ontlopen importeerden de minder scrupuleuze fabrikanten handschoenen als 'onvoltooid product', waaraan nog een enkel knoopje moest worden genaaid om er een 'voltooid product' van te maken, en op die manier konden ze de vraag naar Mohawks handschoenensnijders in toom houden. Nooit zou er meer werk zijn dan er medewerkers waren en door de competitie om het bestaande werk gingen de lonen omlaag. Maar weinig mannen hadden een idee wat hun overkwam, en degenen die dat wel hadden, durfden zich niet uit te spreken.

Toch waren de jaren na de oorlog niet slecht, tenminste niet

voor de twee zussen. Ze liepen de deur plat bij elkaar om de lange middagen door te komen, als hun dochters naar school gingen en hun mannen in het atelier werkten. Ze aten luxe gebakjes op kanten onderleggettjes en roddelden goedmoedig, met kleverige vingers, over tal van onderwerpen. Wie van de snijders het beste leer kreeg, wie waarschijnlijk werd ontslagen als er in de winter niet genoeg werk was, dat soort dingen. Beide vrouwen hadden pas behoorlijk laat in hun leven kinderen gekregen en hadden beiden moeite hun moederrol te vervullen. Anne en haar moeder gaven om elkaar, maar op hun eigen manier. Ze waren erg verschillend en moeder noch dochter had sinds Annes kinderjaren ooit uitgesproken dat ze van de ander hield.

Milly woonde, sinds haar echtgenoot tien jaar geleden was overleden, met haar dochter en schoonzoon aan Kings Road, in een van de weinige buurten van Mohawk die geen betere tijden hadden gekend en waar nog wat rijkdom was overgebleven. Hoewel het aan dezelfde kant van de stad lag als het huis van de familie Grouse aan Mountain Avenue, begon die buurt tekenen te vertonen van de algehele neergang van het stadje, zichtbaar in afbladderende verf en hobbelige, gebarsten trottoirs. Aan de lommerrijke Kings Road bewoog de aarde nooit en de gladde, brede trottoirs lagen er keurig en recht bij. De huizen stonden een eindje van de straat en elk huis had zijn eigen, gemanicuurde gazon en hoge, symmetrisch geplante hagen. Ondanks het feit dat ze er regelmatig kwam, had Anne er nog nooit iemand zien maaien of snoeien. Hole zeven, acht en negen van de Mohawk Country Club lagen als een boemerang om de huizen aan Kings Road gedrapeerd; afzwaaiende golfballen waren zo'n beetje de ernstigste zorg van de bewoners aan deze doodlopende straat. Toen Anne de oprit op draaide en uitstapte, hoorde ze in de verte het geluid van een houten golfclub en het goedmoedige gevloek van een bekakte mannenstem.

Diana Wood, de nicht van Anne, stond al in de deuropening; haar moeder kwam aanstropelen. De oude Milly en mevrouw Grouse begroetten elkaar alsof ze elkaar maanden niet hadden gezien, in plaats van twee weken. Dat ze elkaar niet dagelijks zagen, was de schuld van 'de jongelui'. Di Wood zag er onverzorgd en moe uit, en na getuige te zijn geweest van het overdreven hartstochtelijke weerzien van de zussen wisselde ze de blik van een lotgenote uit met Anne. 'Hoe is het met oom Mather?' vroeg ze, toen ze eenmaal buiten gehoorsafstand in de keuken zaten.

'Ze denken dat hij morgen naar huis kan.'

'We waren wel van plan om op bezoek te komen, maar het is nooit gemakkelijk om hier iets te regelen. Op elk ander moment was moeder al langs geweest.'

'Pa verwacht het niet. Hij stelt bezoek daar al evenmin op prijs als wanneer hij thuis is. Trouwens, je ziet er uitgeput uit.'

Vanuit de keuken konden ze de woonkamer zien, waar de zussen naar elkaar toe gedraaid op de loveseat zaten, werkelijk met hun knieën tegen elkaar. Di Wood schudde haar hoofd. 'Wij zijn allang overleden, voordat zij het loodje leggen,' zei ze min of meer schertsend. 'Je moet zien weg te komen, nu het nog kan. Je bent nog jong genoeg.'

Anne glimlachte om die opmerking. 'Over een paar maanden word ik vijfendertig. En dat betekent dat jij nog maar veertig bent, tenzij je op me bent uitgelopen.'

Haar nicht haalde een geglaceerde ham uit de koelkast en legde hem op een snijplank. Hij zag er prachtig uit, met kersen en schijfjes ananas erop. Op zondagmiddag verwenden de Woods Anne en haar moeder altijd. Er was altijd een ham, braadvlees of een lamsbout, die vergezeld ging van verschillende, luxueuze salades. Omdat er geen mogelijkheid was iets soortgelijks terug te doen, wenste Anne dat haar nicht niet zoveel moeite deed. Milly was min of meer aan huis gekluisterd sinds ze de afgelopen winter haar heup had gebroken.

Maar Di beweerde dat ze plezier had in het ‘maken.’

‘Kijk maar eens naar me en zeg dan dat ik niet op je ben uitgelopen,’ zei ze vrolijk.

Dat klopte wel. Diana was nooit een mooi meisje geweest, hoewel ze begin twintig, kort nadat ze met Dan was getrouwd, een breekbare, kwetsbare aantrekkelijkheid had gehad, waarover mensen vaak een opmerking maakten nadat ze met spijt hadden vastgesteld dat ze zo gewoontjes was. Nu kon ze met gemak doorgaan voor vijftig en de breekbaarheid van toen had plaatsgemaakt voor een soort stevigheid. Ze zag eruit als een vrouw die haar hele leven in de rij had gestaan.

‘Jij en Dan moeten er eens uit,’ zei Anne, om maar een ander onderwerp aan te snijden. ‘Je moeder overleeft een weekeinde alleen wel. Moeder en ik kunnen bij haar langgaan.’

Het elektrische mes van Diana sneed bewonderenswaardig dunne plakken van de ham, die allemaal gehoorzaam op hun voorgangers vielen. ‘We zouden er vorig weekeinde op uit gaan. Hadden zelfs een verpleegster ingehuurd. Maar toen moeder er lucht van kreeg, kreeg ze zo’n woedeaanval dat we niet meer durfden te gaan.’

‘Je had gewoon toch moeten gaan.’

‘Weet ik,’ gaf Diana toe. ‘Maar na een tijdje ontbreekt het je aan de wil die daarvoor nodig is. Het was sowieso niet meer dan een gebaar geweest. We zouden er toch niet van genoten hebben.’

In de woonkamer zaten mevrouw Grouse en Milly nog in dezelfde houding. Ze keken elkaar aan, hun knieën nog altijd tegen elkaar, en hun ogen lichtten op bij het uitwisselen van triviale informatie. Geen van beiden hoorde nog goed en ze waren zo aandachtig met elkaar bezig, dat ze niet vermoedden dat ze het onderwerp van gesprek in de ruimte ernaast waren. ‘Kijk ze toch,’ zei Di glimlachend. ‘Het is alsof ze verder helemaal nergens behoefte aan hebben.’

Anne zou de sympathie en welwillendheid van haar nicht

graag ook hebben gevoeld, maar gemakkelijk was dat niet. Ze had maar weinig medelijden met de sterken en de oude Milly, hoewel fysiek zwak, was altijd in staat geweest op pure wilskracht haar zin door te drijven. De moeder van Anne had hetzelfde, passief-agressieve familietrekje en een vergelijkbaar doorzettingsvermogen. Toen Anne naar haar moeder keek, wist ze zeker dat de Amerikaanse wildernis niet door moedige mannen was bedwongen, maar door hun onverzettelijke, energieke echtgenotes – getemd door een houding, een bepaalde stand van de kaak, die alleen zichtbaar was bij vrouwen. Een kwaliteit waaraan het haarzelf jammer genoeg ontbrak.

Di legde de plakken ham op een grote schotel, waarvan de rand was gegarneerd met talrijke takjes verse peterselie. ‘Ze hebben geluk, als je erover nadenkt,’ zei ze. ‘Iedereen zou ten minste één ander moeten hebben die helemaal van hen is. Iemand die ze met niemand hoeven te delen.’

Nu kreeg Anne het gevoel dat dezelfde, aloude barrière tussen hen stond, zoals wel vaker, hoewel ze nooit zeker wist of die werkelijk bestond. Maar telkens als ze die bijna pijnlijke intimiteit met haar nicht voelde, werd ze zich daarvan bewust, alsof ze in staat waren elkaars gedachten te lezen en niet van zins waren zich over te geven aan die intimiteit. ‘Ik zou graag willen dat ik iets voor je kon doen. Om je te helpen.’

Di liet haar blik door de keuken glijden alsof ze iets te doen zocht en hoewel er waarschijnlijk genoeg klusjes waren, wist ze er geen te bedenken. ‘Waarom ga je niet even naar Dan toe? Hij heeft de auto vast gehoord, en anders krijgt hij nog het idee dat je hem negeert.’

‘Denk je echt dat mannen door zulke onzekerheden worden geplaagd?’

Di glimlachte bedroefd en Anne voelde dezelfde pijnscheut van intimiteit. ‘Ze beweren van wel.’

‘Ik dacht dat alleen wij daar last van hadden.’